

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/148/99

OCENA DEMONSTRACJI Z 24 WRZEŚNIA. CZY OGRANICZYĆ PRAWO DO ZGROMADZEŃ PUBLICZNYCH?

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Pod koniec września odbyła się w Warszawie manifestacja zorganizowana m.in. przez OPZZ, „Samoobronę”, a także Kółka Rolnicze i „Sierpień ‘80”. Początkowo prezydent Warszawy wydał zakaz organizowania tej demonstracji twierdząc, że spowoduje ona zbyt duże zakłócenia w życiu miasta. Wojewoda mazowiecki zmienił tę decyzję, zezwalając na jej przeprowadzenie.

Wbrew początkowym zapowiedziom związkowców, że w manifestacji weźmie udział 100 tysięcy osób, według szacunkowych ocen uczestniczyło w niej około 30 tysięcy. Przebieg tej demonstracji był bardzo spokojny. Nie doszło do starć manifestantów z policją ani też do aktów wandalizmu.

Opinia publiczna jest wyjątkowo zgodna w ocenie aktorów tego wydarzenia. Ponad trzy czwarte (77%) ankietowanych¹ uważa, że zachowanie demonstrantów podczas manifestacji było właściwe. Opinię przeciwną wyraża jedynie 3% badanych, natomiast dość znaczna grupa (20%) nie ma na ten temat zdania. Również postępowanie policji podczas demonstracji zostało ocenione pozytywnie: 71% badanych uważa, że było ono właściwe, a jedynie co dwudziesty (5%) uznał je za niewłaściwe. Co czwarty respondent uchylił się od odpowiedzi.

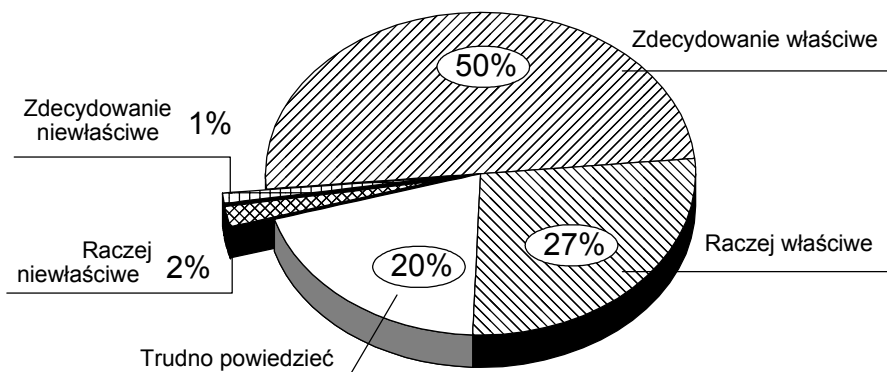
Wysokie odsetki ankietowanych nie potrafiących wypowiedzieć się na temat manifestacji wynikają prawdopodobnie ze spokojnego jej przebiegu. Nie stała się ona „wydarzeniem medialnym” - nie wywołała publicznych dyskusji na temat porządku publicznego, tak jak przy okazji wcześniejszych protestów, a więc i opinie badanych na ten temat są stosunkowo słabo ukształtowane.

---

¹ Badanie „Omnibus”, 23-28 września ‘99, próba kwotowa dorosłej ludności Polski (N=1000).

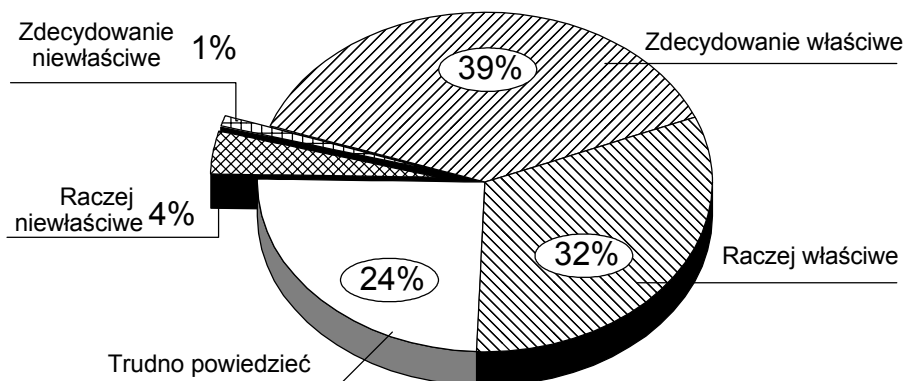
CBOS

RYS. 1. 24. WRZEŚNIA ODBYŁA SIĘ W WARSZAWIE MANIFESTACJA ORGANIZOWANA M.IN. PRZEZ OPZZ I „SAMOOBRONĘ”. CZY, PANA(I) ZDANIEM, ZACHOWANIE DEMONSTRANTÓW PODCZAS TEJ MANIFESTACJI BYŁO WŁAŚCIWE CZY TEŻ NIE?

CBOS

RYS. 2. CZY UWAŻA PAN(I), ŻE POSTĘPOWANIE POLICJI PODCZAS TEJ DEMONSTRACJI BYŁO WŁAŚCIWE CZY TEŻ NIE?

W dniach poprzedzających omawianą tu demonstrację odbyła się debata na temat dopuszczalności przeprowadzania masowych manifestacji w centralnych punktach miast. Zwolennicy ograniczenia tego prawa zwracali uwagę na potencjalne zakłócenia w życiu mieszkańców miasta, a także możliwe zagrożenia dla zdrowia i życia wynikające z utrudnień w funkcjonowaniu np. pogotowia ratunkowego i policji.

Mimo iż ostatnia warszawska demonstracja nie wzbudziła kontrowersji, a demonstranci i policja (w opinii badanych) postępowali właściwie, postulat ograniczenia prawa do zgromadzeń spotyka się ze stosunkowo wysoką aprobatą opinii publicznej. Blisko połowa (48%) respondentów uważa za słuszne ograniczenie prawa do zgromadzeń publicznych, gdyż powodują one zbyt duże zakłócenia w życiu miasta. Opinię przeciwną

wyraża 41% badanych. Można sądzić, że społeczeństwo ma jeszcze w pamięci wcześniejsze manifestacje, które miały często gwałtowny przebieg.

Większość mieszkańców miast uważa, że należy ograniczyć prawo do zgromadzeń publicznych. Mieszkańcy wsi są najczęściej przeciwnego zdania; warto jednak zwrócić uwagę na fakt, że również wśród nich (a więc wśród osób nie doznających niedogodności w wyniku protestów) dwie piąte (39%) uważa za słuszne wprowadzenie ograniczeń.

★

★

★

Badani bardzo wysoko ocenili zarówno zachowanie uczestników warszawskiej manifestacji z 24 września, jak też postępowanie policji. Nie znaczy to jednak, że uważają za dopuszczalne utrudnienia w życiu mieszkańców miast, w których manifestacje się odbywają. Sygnały na temat utrudnień w dojeździe do pracy, korków ulicznych itp. skutków ubocznych protestów wydają się wpływać na opinie znacznie większej grupy osób niż tylko bezpośrednio dotkniętych tymi zakłóceniami.

Opracował
Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. 24 września odbyła się w Warszawie manifestacja organizowana m.in. przez OPZZ i "Samobronę". Czy, Pana(i) zdaniem, zachowanie demonstrantów podczas tej manifestacji było właściwe czy też nie? 1 - Zdecydowanie właściwe; 2 - Raczej właściwe; 3 - Raczej niewłaściwe; 4 - Zdecydowanie niewłaściwe

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	50	27	2	1	20	807
Płeć						
Meżczyźni	54	28	2	1	16	398
Kobiety	46	26	2	1	25	409
Wiek						
18-24 lat	44	25	2	3	27	119
25-34	34	37	1	1	27	139
35-44	48	32	3	0	16	171
45-54	59	24	2	0	16	131
55-64	65	14	1	0	19	113
65 lat i więcej	51	28	2	1	17	134
Miejsce zamieszkania						
Wieś	56	23	2	1	18	331
Miasto do 20 tys.	46	25	2	1	25	91
20 - 100 tys.	39	38	3	0	20	155
101 - 500 tys.	49	24	3	1	23	147
501 tys.i więcej mieszk.	47	33	0	1	19	83
Wykształcenie						
Podstawowe	55	22	3	1	19	309
Zasadnicze zawodowe	48	25	2	1	24	225
Średnie	46	32	1	0	21	224
Wyższe	39	51	2	0	8	49
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	38	46	3	0	14	37
Prac.umysł.niż.szczebła	51	29	0	1	18	82
Pracownicy fiz.- umysł.	48	21	2	0	29	48
Robotnicy wykwalifikowani	47	31	2	1	19	81
Robotnicy niewykwalifik.	56	29	4	2	9	45
Rolnicy	59	33	0	0	9	46
Pracujący na własny rach.	27	41	3	0	30	37
Bierni zawodowo						
Renciści	58	18	2	0	22	99
Emeryci	59	23	2	1	16	164
Uczniowie i studenci	43	27	2	2	27	63
Bezrobotni	39	27	3	2	29	62
Gospodynie domowe i inni	42	28	0	2	28	43
Pracuje w:						
sferze budżetowej	45	37	1	0	17	84
sekt. państw., publicznym	44	31	3	3	20	80
sp. własc. pryw. i państwa	62	23	2	2	11	47
sekt. pryw. poza rolnict.	44	31	2	0	23	145
prywatnym gośp. rolnym	60	27	0	2	12	60
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	51	22	5	2	21	102
276 - 399	49	26	1	0	24	90
400 - 549	57	21	1	1	20	164
550 - 799	55	25	3	0	17	126
Powyżej 799 zł	43	39	1	2	16	109
Ocena własnych war. mater.						
Złe	56	22	1	1	20	299
Średnie	48	30	3	1	19	341
Dobre	44	32	1	2	22	167
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	37	24	0	0	39	51
Raz w tygodniu	52	28	2	1	18	439
1-2 razy w miesiącu	42	31	3	1	24	117
Kilka razy w roku	52	25	2	1	20	140
W ogóle nie uczestniczy	52	27	3	3	15	60
Poglądy polityczne						
Lewica	65	24	1	0	10	217
Centrum	43	32	1	1	23	192
Prawica	48	31	3	1	17	185
Trudno powiedzieć	43	23	2	1	31	209

Tabela 2. Czy uważa Pan(i), że postępowanie policji podczas tej demonstracji było właściwe czy też nie? 1 - Zdecydowanie właściwe; 2 - Raczej właściwe; 3 - Raczej niewłaściwe; 4 - Zdecydowanie niewłaściwe

	(%)				Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4		
Ogółem	39	32	3	1	24	805
Płeć						
Mężczyźni	44	30	3	2	21	396
Kobiety	34	33	4	1	28	409
Wiek						
18-24 lat	31	32	5	3	29	119
25-34	28	36	4	1	31	138
35-44	40	34	5	2	19	171
45-54	45	31	2	1	21	130
55-64	51	23	2	1	23	113
65 lat i więcej	41	31	3	0	25	134
Miejsce zamieszkania						
Wieś	38	32	4	1	26	329
Miasto do 20 tys.	38	25	2	1	33	91
20 - 100 tys.	32	39	5	1	24	155
101 - 500 tys.	44	28	3	3	22	147
501 tys. i więcej mieszk.	52	30	2	0	16	83
Wykształcenie						
Podstawowe	40	29	5	1	24	309
Zasadnicze zawodowe	37	31	4	1	27	223
Średnie	40	33	1	2	24	224
Wyższe	41	41	2	0	16	49
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	35	41	5	0	19	37
Prac. umysł. niż. szczebla	44	28	0	5	23	82
Pracownicy fiz.- umysł.	38	23	4	2	33	48
Robotnicy wykwalifikowani	37	37	4	0	22	81
Robotnicy niewykwalifik.	41	41	7	2	9	44
Rolnicy	54	28	2	2	13	46
Pracujący na własny rach.	25	39	3	0	33	36
Bierni zawodowo						
Renciści	43	25	4	1	26	99
Emeryci	47	29	3	0	21	164
Uczniowie i studenci	29	32	6	0	33	63
Bezrobotni	26	35	3	2	34	62
Gospodynie domowe i inni	30	37	2	2	28	43
Pracuje w:						
sferze budżetowej	31	40	4	0	25	84
sekt. państw., publicznym	43	27	5	3	23	79
sp. właśc. pryw. i państwa	57	19	2	4	17	47
sekt. pryw. poza rolnict.	33	38	3	2	24	144
prywatnym gosp. rolnym	47	35	2	0	17	60
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	37	32	4	0	28	101
276 - 399	31	31	6	2	31	90
400 - 549	43	27	2	1	26	164
550 - 799	46	27	2	2	23	125
Powyżej 799 zł	44	36	5	1	15	108
Ocena własnych war. mater.						
Złe	37	31	4	1	27	299
Średnie	42	30	3	1	23	342
Dobre	37	35	3	2	23	164
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	31	31	0	0	37	51
Raz w tygodniu	38	33	3	1	24	439
1-2 razy w miesiącu	32	34	5	2	26	117
Kilka razy w roku	48	25	3	1	22	139
W ogóle nie uczestniczy	47	29	7	0	17	59
Poglądy polityczne						
Lewica	49	34	4	1	13	217
Centrum	39	31	4	1	26	192
Prawica	41	33	2	2	22	182
Trudno powiedzieć	28	29	5	1	38	210

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, słuszne czy też niesłuszne byłoby takie ograniczenie prawa do zgromadzeń publicznych, aby można je było przeprowadzać tylko w taki sposób i w takich miejscach, aby nie powodować zbyt dużych zakłóceń w życiu miasta?
 1 - Zdecydowanie słuszne; 2 - Raczej słuszne; 3 - Raczej niesłuszne;
 4 - Zdecydowanie niesłuszne

	(%)				Trudno powiedzieć	Liczba osób
	1	2	3	4		
Ogółem	19	29	23	18	11	1000
Płeć						
Mężczyźni	20	25	24	22	8	483
Kobiety	19	33	21	14	13	517
Wiek						
18-24 lat	20	32	23	12	14	142
25-34	20	32	21	18	8	177
35-44	18	28	28	17	8	213
45-54	24	30	20	19	7	172
55-64	20	28	18	20	14	138
65 lat i więcej	15	25	23	20	16	158
Miejsce zamieszkania						
Wieś	15	24	27	22	12	374
Miasto do 20 tys.	18	35	20	19	8	110
20 - 100 tys.	23	34	19	14	10	202
101 - 500 tys.	22	27	22	18	10	192
501 tys.i więcej mieszk.	23	35	19	11	12	122
Wykształcenie						
Podstawowe	16	29	20	22	14	359
Zasadnicze zawodowe	15	30	23	17	15	271
Średnie	25	30	25	15	5	296
Wyższe	27	24	26	16	7	74
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	31	20	26	15	7	54
Prac. umysł. niż. szczebla	29	30	25	13	3	115
Pracownicy fiz.- umysł.	14	33	20	20	13	70
Robotnicy wykwalifikowani	19	28	25	21	6	99
Robotnicy niewykwalifik.	17	21	17	29	15	52
Rolnicy	15	23	32	23	6	47
Pracujący na własny rach.	12	42	24	10	12	50
Bierni zawodowo						
Renciści	14	30	24	16	16	115
Emeryci	19	25	20	22	15	199
Uczniowie i studenci	17	37	26	10	10	70
Bezrobotni	29	23	20	13	15	75
Gospodynie domowe i inni	11	44	15	20	9	54
Pracuje w:						
sferze budżetowej	20	27	28	19	6	118
sekt. państw., publicznym	23	34	22	14	8	106
sp. właśc. pryw. i państwa	18	33	17	23	8	60
sekt. pryw. poza rolnict.	23	28	23	17	8	193
prywatnym gosp. rolnym	13	25	24	26	12	68
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	19	27	17	27	10	118
276 - 399	19	30	22	18	11	105
400 - 549	18	26	28	17	10	195
550 - 799	14	35	21	19	10	161
Powyżej 799 zł	27	28	20	16	9	149
Ocena własnych war. mater.						
Złe	18	28	20	22	12	358
Średnie	18	30	25	17	9	419
Dobre	24	28	22	13	13	223
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	33	30	18	6	12	66
Raz w tygodniu	17	30	23	17	13	547
1-2 razy w miesiącu	14	30	27	20	9	143
Kilka razy w roku	22	25	22	23	8	167
W ogóle nie uczestniczy	29	30	16	18	8	77
Poglądy polityczne						
Lewica	18	30	20	26	7	259
Centrum	22	31	27	12	7	242
Prawica	24	30	22	18	6	250
Trudno powiedzieć	13	25	23	14	25	245